

0.1 HFS 2005

İSTANBUL BARSOSU'NA İLİŞKİN HUKUKİ VE SOSYAL HUKUKİ KONULARDAKİ GÖRÜŞLERİ

"Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bağlar - II" Sempozyum (7-11 Eylül 2004, İstanbul) Bildiriler / 3

Hukuk ve Matematik

Cahit Cem

Spinoza'nın şair dışkımlıkları: Walt Whitman ve Fernando Pessoa

Cemal Etil Akel

"Katharina Bium'un Çiğnenen Onuru" Ekseninde Edebiyatın Hukuk Bilincine Etkilerinin İncelenmesi Denemesi ve ya Her İhtimale Karşı Sanvai, Sansanvai.

Semargelof

Hüseyin Öniş

Etik İlkeler ve Hukukun Temel İlkeleri Olarak İnsan Hakları

İsmail Kırıcı

İnsan Hakları ve İnsanüstü Değerler

Yasin Çeylan

Felsefi Açıdan İnsan Haklarının Evrenselliği Sorunsalı

A. Kadir Çiğdem

Hukuk Doğmatikliği Çerçevesinde İnsan

Haklarını Tanımlama ve Kavramı

Temellendirme Sorunu -

(Epistemolojik ve Aksiyolojik Bir

Yaklaşım Denemesi)

Neval Oğan Sallı

Hukuk ve Adalet Karşılığı

Afsar Tınarçin

Adalet: Kurgu Sökümü ve

Günümüzdeki Siyasi Anlamı

Erdoğan Yıldırım

Hukuk Kurallarının Temeli, ya da "Adalet Duyarlığı"/ "Vicdan" Üzerine

Erol Sezgin

Ütopik Suçlar

Ali Osman Çiğdem

21. Yüzyılda Ceza Adaleti

Veli Özer Çabuk

Kültürel Dinamikler Bakımından Süreçsel Adaletin Adalet İliki ve

Mexatizmalarına Yansıması

Cem Salak Çakır

Neoliberalizm ve Adalet

Doğan Ödem

Platon'dan Günümüze Adalet Kavramı

Jesrin Kale

Yeni-Aristotelesçi Sosyal Adalet Kuramı: Bir Yeni Liberalizm Eleştirisi

Hilice Nur Erdoğan

Nikomakhos'a Etik Beşinci Kitapta "Adalet" ve "Adaletsizlik" Kavramları

Kaan H. Öktem

Hazırlayan: Hayrettin Örgesiz

13

ISBN 975-6689-89-7

799756 689898

LA/120 28

İSTANBUL
BAROSU

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

13. KİTAP

"Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar - II"

Sempozyum

İstanbul Barosu - HFS A

(7-11 Eylül 2004, İstanbul)

Bildiriler / 1-3

Hazırlayan

Hayrettin Okçesiz

340.1 HFS 2005

İstanbul Barosu Yayınları
İstanbul - 2005

ANKARA C. HUKUK FAKÜLTESİ
KÜTÜPHANESİ
No: 120128

SUNUŞ

HFSA'nın bu dört kitabında (HFSA/11-14) İstanbul Barosu ile Birlikte İstanbul'da 7-11 Eylül 2004 tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz "*Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar – II*" sempozyumunun bildiri metinlerini sunuyoruz.

Hukukun gerçekliğine ve idesine disiplinlerarası bakışın ne denli ilgi çekici ve coşku verici olduğunu bu sempozyum vesilesi ile bir kez daha görüyoruz.

HFSA İstanbul Barosu ile birlikte giriştiği bu etkinliği gelecekte de sürdürmek istemektedir. Her iki yılda bir ve Adli Yıl Açılış Etkinliği olarak İstanbul Barosu'nun böyle bir sempozyumu gelenekselleştirmesi "*Hukuk*" için ayrıca bir değer ve derinlik taşıyacaktır.

Adalet Bakanlığı'nın beş gün süren bu sempozyuma ev sahipliği yapmış olması hukuka felsefi ve sosyolojik bakışın siyaset alanında kazanmaya başladığı öneme işaret etmektedir. Bir Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanının sempozyum açış konuşmasını kabul ederek hukuk felsefesini ve hukuk sosyolojisini bu derinlikte telaffuz etmesi Ülkemizde bu bilgi alanının hak ettiği saygınlığı kazanmaya başladığının bir göstergesidir. Bu ayrıca onun aynı zamanda toplumun haklı beklentilerine muhatap olacağını da bir önhabercisidir.

Bu noktaya gelmekte İstanbul Barosu'nun Başkanlarının ve Yönetim Kurulu üyelerinin, Yayın Kurulu üyelerinin engin görüşü ve samimi desteği belirleyici olmuştur. En önemlisi ama bu denli geniş bir yelpazede hukuk bilincini daha yükseklere taşıyan meslektaşlarımızın özverili felsefi ve bilimsel gayretleridir.

Yüzün üzerinde bir yazar kadrosu ile ve gelecekte aramıza katılacak yeni kalemler ile de HFSA Hukuka bu bakışını yeni kitaplarında daima okuyucularının ilgisine sunacaktır. Bu nedenle ve daha iyiyi başarabilmek için her türlü görüş ve katkılarınızı bize bildirmenizi diliyoruz.

HFSA'ya tüm kalbi ile destek veren değerli hukukçu ve aydın kişi Kani Ekşioğlu'nu derin bir acı ile anıyor, hatırası önünde saygıyla eğiliyoruz.

Bu yeni dört kitabın hazırlanmasında burada bana yardımcı olan değerli mesai arkadaşlarımız Çağlayan Kara'ya, Süal Köse'ye ve Mustafa Yalçınkaya'ya, dizgi ve düzen işlerini üstlenen Tuğba Çatak'a gönülden teşekkür ederim. İstanbul Barosu ve Ufuk Matbaası'ndan yayıma hazırlama ve basım aşamalarında emeği geçen diğer kardeşlerime aynı içtenlikle teşekkür ederim.

Hayrettin Ökçesiz

HFSA - Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi

Hayrettin Ökçesiz

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kampus, Antalya

Telefon: (0242) 227 69 75 - 76

Faks: (0242) 227 69 77

E-posta: hayret@akdeniz.edu.tr

İsteme Adresi: İstanbul Barosu - İstiklal Caddesi, Orhan Adli Apaydın Sk. Baro Han

Tel: (0212) 251 63 25 Belgegeçer (Faks): (0212) 293 89 60

Web: www.istanbulbarosu.org.tr

e-mail: info@istanbulbarosu.org.tr

Kapak karikatürü: Honoré Daumier

Elektronik ortamda iletilen imla ve dizgi hataları yazarın/çevirmenin sorumluluğundadır.

Kapak, İç Tasarım ve Baskı: Ufuk Matbaası (0212) 544.92 30 - 31

İstanbul, Nisan 2005 ISBN 975-6689-89-7

İÇİNDEKİLER

- Hukuk ve Matematik-Cahit Can5
- Spinoza'nın şair dışkımlıkları: Walt Whitman ve Fernando Pessoa-Cemal Bâli Akal17
- "Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru" Ekseninde Edebiyatın Hukuk Bilincine Etkilerinin İncelenmesi Denemesi ve ya Her İhtimale Karşı Sanvai, Sansanvai, Semangelof!-Hüseyin Öntaş26
- Etik İlkeler ve Hukukun Temel İlkeleri Olarak İnsan Hakları-Ioanna Kuçuradi36
- İnsan Hakları ve İnsanüstü Değerler-Yasin Ceylan42
- Felsefi Açıdan İnsan Haklarının Evrenselliği Sorunsalı-A. Kadir Çüçen46
- Hukuk Doğmatığı Çerçevesinde İnsan Haklarını Tanımlama ve Kavramı Temellendirme Sorunu - (Epistemolojik ve Aksiyolojik Bir Yaklaşım Denemesi)-Neval Oğan Balkız57
- Hukuk ve Adalet Karşıtlığı-Afşar Timuçin68
- Adaletin Kurgu Sökümü ve Günümüzdeki Siyasi Anlamı-Erdoğan Yıldırım72
- Hukuk Kurallarının Temeli, ya da "Adalet Duyarlığı"/ "Vicdan" Üzerine-Erkut Sezgin85
- Ütopik Suçlar-Ali Osman Gündoğan89
- 21. Yüzyılda Ceza Adaleti-Veli Özer Özbek96
- Kültürel Dinamikler Bakımından Süreçsel Adaletin Adalet İlke ve Mekanizmalarına Yansıması-Cem Şafak Çukur109
- Neoliberalizm ve Adaleti-Doğan Özlem117
- Platon'dan Günümüze Adalet Kavramı-Nesrin Kale123
- Yeni- Aristotelesçi Sosyal Adalet Kuramı: Bir Yeni Liberalizm Eleştirisi-Hatice Nur Erkizan133
- Nikomakhos'a Etik Beşinci Kitapta "Adalet" ve "Adaletsizlik" Kavramları-Kaan H. Ökten144

Hukuk ve Matematik

Cahit Can^(*)

I. Hukuk ve Matematğin Özel Nitelikleri

Hukuk ve matematik arasındaki ilişkilerin kavranabilmesi her iki bilim alanının özelliklerinin bilinmesine bağlı bulunmaktadır. En kısa tanımıyla matematik sayıların yani nicelin bilimi olarak tanımlanmaktadır.⁽¹⁾ Hukuk ise, en yalın görünümüyle, normlara ve bunların uygulanmasının tekniğine ilişkin bir bilim konumundadır. Yapılmasına izin verilen ya da yapılması yasaklanan davranışı (yani nitel olanı) konu edinen norm ile, "nicelin bilimi"nin birbiriyle hiçbir yakın ilişkisinin bulunamayacağı öncelikle belirtilebilir.

Gerçi nitel düşünceden matematiksel düşünceye geçiş "küme" kavramı arayıcılığıyla bir ölçüde sağlanmıştır. Ne var ki, bu yakınlaşma bile -içerik ve teknik-bütünü durumundaki hukukun⁽²⁾ yalnızca teknik yönüyle bir ilişkiyi dile getirmiş olur yoksa genel anlamdaki hukuk ve hukuk bilimiyle değil. Kısaca matematik kullandığı sembollerle, hukuk ise uygulamaya koyduğu normların nitel içerikleriyle kodlanmış bulunun iki ayrı dil oluşturmaktadır.⁽³⁾ Matematik dili sembolle-

riyle yani soyutluğu uzantısındaki "biçimi" aracılığıyla belirlenirken, dış görünümüyle salt bir anlam konumundaki norm, uygulanması aşamasında tam bir somutluğa kavuşturulmaktadır.

Bu nedenle matematiğin hukuk tarafından araçsal kullanımı, hukukun ancak teknik yönüne sınırlı bir katkıyı dile getirmiş olur. (Örneğin, istatistik, enformatik, olasıcı modeller, simülasyon modelleri vd.). Sözelimi herhangi bir suçun işlenme sıklığının belirlenmesinde ya da bir davanın sonucunun tahmin edilmesinde⁽⁴⁾ bu modeller hukukçuya yardımcı olabilirse de bu yardımın doğrudan hukuk bilimine değil, hukukun tekniğine ilişkin bulunacağı açıktır. Özetle matematik tüm cisimleştirme-lerden arınmış yapılardan ibaret olduğu için⁽⁵⁾ matematiğin tarafsız araçsal kullanımı hukuk alanında olanaksızdır.

Hukuk matematik ilişkisizliği bazı kavramların açıklanması aracılığıyla daha da somutluğa kavuşturulabilir. Gerçek (gerçeklik), doğruluk, hakikat, kavramları Türkçe'de çoğu kez birbirlerin yerine ve aralarındaki farklılıklar göz ardı edilerek kullanılmaktadır.⁽⁶⁾ Oysa ger-

(*) Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (Em.)

(1) TMSİT; Gerard., Hukuk ve Matematik, HFSA/1. Kitap, (Çev: Zeynep Özlem Usköl), İstanbul 1993, s.53. Bu makale hukuk tekniğinin matematiksel modellerden ne ölçüde yararlanabileceğini konu edinmektedir.

(2) Hukukta tekniğin işlevi konusundaki temel ayrımla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. GENY, François. Science et technique en droit privé positif, nouvelle contribution à la critique de la méthode juridique, II. Seconde Partie, deuxième tirage, Sirey, Paris 1927, s.370 vd.

(3) TMSİT, s.54

(4) Hukuk sosyolojisinde davranış analizlerine ilişkin çalışmalar konusunda bkz.: CAN, Cahit i Hukuk Sosyolojisinin Gelişimi Yönü, Ankara 1997, s.188 vd.

(5) STRAUSS, Claude Levi., bkz., TMSİT, HFSA, 1993, içinde s. 59

(6) Ayrıca bkz., İŞİKTAÇ, Yasemin. Hukuk Normunun Mantıksal Analiz Uygulaması, Filiz Kitapevi, İstanbul 1999, s.71